

BINNENKRANT

BIJLAGE

ONS HEEM

juli-augustus-september 2003

Verantwoordelijke uitgever: Fons Dierickx, Gudstraat 13, 9310 Herdersem

Daphné Maes nieuwe consulent voor Heemkunde Vlaanderen vzw

Dankzij bijkomende subsidies van de Vlaamse Gemeenschap kon Heemkunde Vlaanderen vzw met ingang van 1 juli 2003 een nieuw personeelslid aanwerven. Daphné Maes vervoegt, als consulent, de huidige ploeg (Eva Van Hoye, coördinator en Christ'1 Van Herck, administratief medewerker). Voortaan kan u bij haar terecht met vragen over het verenigingsleven, de vzw-wetgeving, subsidiemogelijkheden, het lokaal cultuurbeleid, beleidsplanning, ... of als u bijvoorbeeld een leuke spreker zoekt voor een of andere lezing. Haar functie werd onder meer in het leven geroepen om de kringen en de provinciale koepels te ondersteunen. Aarzel dus niet om haar te contacteren als u iets wil weten. Plaatsbezoeken (mits voorafgaande planning en afspraak) behoren eveneens tot de mogelijkheden.

Ze zal zich ook bezighouden met een project rond heem- en volkskundige musea dat kan resulteren in een colloquium. Deze kleine musea hebben immers te maken met heel andere problemen dan de grote erkende musea. We willen onderzoeken hoe we deze musea kunnen bijstaan en hoe we hun belangen het best kunnen verdedigen. Het is misschien handig dat personen die zich met een heemkundig museum bezighouden Daphné zouden laten weten wat hun grootste behoeftes/problemen zijn. U kan onze nieuwe medewerker contacteren via daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be of tel. 03/658.90.34.

Website

Heemkunde Vlaanderen vzw

Sinds kort kan u onze hernieuwde website bewonderen: www.heemkunde-vlaanderen.be. U vindt hier alle informatie over onze vereniging, maar ook over interessante publicaties, tentoonstellingen, manifestaties, cursussen, ... We hebben er deze keer voor gezorgd dat er ook aankondigingen van kringen kunnen worden opgenomen. Stuur ons dus gerust uw aankondiging van activiteiten, die het lokaal belang overstijgen, door per e-mail: eva.vanhoye@heemkunde-vlaanderen.be. De aankondiging dient volledig klaar te zijn voor publicatie en moet digitaal worden aangeleverd (tekst ca. 10 regels + 1 foto die ook digitaal wordt aangeleverd).

Binnenkort zal er ook een nieuwe rubriek komen op de website: het vragenhoekje. U kan hier een vraag stellen en dan krijgen andere heemkundigen de mogelijkheid om uw vraag te beantwoorden. De aanvrager dient wel een e-mailadres te vermelden waarop de binnengekomen antwoorden kunnen worden doorgestuurd. Sommige antwoorden zullen we eveneens op de website, onder de gestelde vraag, plaatsen.

De Leuvense stoof

Dominique J.B. Vanpée

Leuven : warmte en gezelligheid

Vlamingen, *in casu* Leuvenaars, die men vraagt naar wat Leuven bij hen oproept zullen buiten Stella Artois (Interbrew), de Boerenbond en de Katholieke Universiteit van Leuven waarschijnlijk spreken over de zeven wonderen van Leuven, de mannen van het jaar, Pe(e)terman, Leuversch (bier), het stadhuis, de Sint-Pieterskerk, de musea,...

Wanneer men hen echter spreekt over een voorwerp dat met Leuven, warmte en gezelligheid geassocieerd wordt, zie je de ouderen onder hen allemaal mijmeren over de tijd van weleer toen in bijna ieder huis een 'Leuvense stoof' stond. Want wie heeft geen herinneringen aan die platte-buiskachel waarop gekookt werd of pannenkoeken gemaakt, die als oven dienstdoen kon, waarop de koffie en bepaalde schotels warm gehouden werden, waaronder de kat zat te snorren, waar de kousen konden aan drogen en de voeten gewarmd,... Ja, die stoof die destijds aangestoken werd met kempstokken en voornamelijk met steenkolen gevoed, waar de vuurtang met een haak aan de stoofleuning hing en de steenkoolkit/kolenbak naast stond waarin de 'klein mannen' in de winter soms mochten plassen,...

Leuvense of Mechelse stoof, buzestove ... jachtstove

In West-Vlaanderen sprak men over deze stoof als 'buzestove' (buz = buis) of 'jachtstove' hoewel ze daar in een krant als de *Gazette van Kortrijk* terug te vinden zou zijn rond 1870 als 'Leuvense stoof'. In het werk van Felix Timmermans vindt men ze tevens als 'Mechelse stoof' beschreven. Ernest Claes sprak tevens van de Leuvense kachel in zijn *Leuven, o dagen, schone dagen* van 1958: "Een eindje verder in de straat lag 'Den Bel', - afkorting van 'Den Nieuwen Belle Vue'. Een trapje op, de deur open, en ge stontd in de echte eenvoudige en zeer gezellige gelagkamer. Niet al te groot, twee ramen langs de straat, de Leuvense stoof rechts, witgeschuurde tafeltjes en banken langs de muur en achteraan de toogbank."

Voorzaten van deze steenkoolkachel - 'een colenstove' (1752), 'eene hoillie stove met het gene daer van dependeert' (1782), ... - zijn terug te vinden in toenmalige boedellijsten. Jozef Weyns nam deze referenties op in zijn standaardwerk *Volkshuisraad in Vlaanderen*.¹ In het boek dat de Heistse Heemkring "Die Swane" uitgaf in 1984 is er naast een tekst over de Leuvense stoof tevens een tekening ervan opgenomen.

J. Weyns, *Volkshuisraad in Vlaanderen. Naam, vorm, geschiedenis, gebruik en volkskundig belang der huiselijke voorwerpen in het Vlaamse Land van de Middeleeuwen tot de Eerste Wereldoorlog*, Beerzel, Antwerpen, 1974 (foto kaft - boek 1).

¹ J. WEYNS, *Volkshuisraad in Vlaanderen. Naam, vorm, geschiedenis, gebruik en volkskundig belang der huiselijke voorwerpen in het Vlaamse Land van de Middeleeuwen tot de Eerste Wereldoorlog*, Beerzel: Ter Speelbergen, 1974. Er verscheen een heruitgave van dit werk in 1999 te Beerzel bij de Stichting Jozef Weyns - Ter Speelbergen.

De geschiedenis van het vuurmaken

Dit Leuvens icoon plaatst zich in de geschiedenis van het vuurmaken binnen de derde fase. De steenkoolkachel komt in onze contreien namelijk na de centrale stookplaats en de wandhaard.

Een collectie Leuvense stoven - een stoofmuseum in wording hopelijk - als deze van de heer Herman Deridder in het *Levend ambachtelijk heem* der *Nederkemp* en *museumhoeve De Nederhinne* te Broechem moet hoe dan ook de basis zijn van waaruit we de Leuvense stoof en de plattebuiskachel dienen te bestuderen in al de facetten van zijn evolutie, ook wat betreft eten bereiden op deze stoof, de reinigingsmiddelen en –technieken die gebruikt werden (potlood), de regionale verschillen, etc.

Geschiedenis van de Leuvense stoof

In de zoektocht naar de geschiedenis van de Leuvense stoof is Dominique Vanpée aangezocht om een aanzet te geven binnen een project van **What** ² en de erfgoedcel van de stad Leuven met steun van de Vlaamse Gemeenschap. Wij hopen binnen afzienbare tijd u in *Ons Heem* en via andere publicaties op de hoogte te brengen van de onderzoeksresultaten.

Dominique J.B. Vanpée
Margarethaplein 1a / 02.01
3000 Leuven

Leuven.
Eeuwenoud,
springlevend.

Uw verhaal over uw/de Leuvense stoof

Wij zoeken informatie rond de Leuvense of Mechelse stoof, de (Kempense) plattebuiskachel, de 'buzestove' en/of 'jachtstove'. Oud-werknemers, catalogi, beeldmateriaal, poetsmateriaal, bezitters, informanten, ...

Contacteer : Stad Leuven – Culturele Zaken – Erfgoedcel –
Rebecca Gysen – Leopold Vanderkelenstraat 30 – 3000 Leuven
of leuvensestoof@hotmail.com

² What> - ontmoetingsruimte voor visuele cultuur - is een initiatief van de stad Leuven (<http://www.leuven.be>) en de Kunstbank vzw in samenwerking met het Museum Vander Kelen-Mertens en de erfgoedcel Leuven. Coördinatoren: Vanderkelenstraat 28 – 3000 Leuven – tel 016/23.99.86 – e-mail info@dekunstbank.org

Verenigingswijzer

U hebt reeds een vragenlijst voor de 'verenigingswijzer' ontvangen. De verenigingswijzer is een project dat gelanceerd wordt door het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, i.s.m. Heemkunde Vlaanderen vzw en met steun van de Vlaamse Gemeenschap. De verenigingswijzer is een on line doorzoekbare webdatabank (www.erfgoedverenigingen.be), een 'gouden gids' van de erfgoedverenigingen in Vlaanderen.

Mogen wij u, gezien het grote belang van de verenigingswijzer voor de sector, met aandrang vragen om deze vragenlijst zo correct mogelijk in te vullen? Op deze wijze kan om het even wie aan juiste informatie over een bepaalde heemkundige kring of museum komen en wordt de heemkundige sector eveneens in beeld gebracht voor het grote publiek. De verenigingswijzer kan echter alleen tot stand komen met de medewerking van alle heemkundige kringen ten einde de correcte informatie te verzamelen.

Studiedagen rond nieuwe vzw-wetgeving

Heemkunde Vlaanderen vzw zal, i.s.m. het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, in november en december twee studiedagen organiseren rond de nieuwe vzw-wetgeving. Op deze twee studiedagen zal aan de kringen en erfgoedverenigingen exact dezelfde informatie worden aangeboden, maar dit op twee verschillende locaties. Aangezien de nieuwe vzw-wetgeving belangrijk kan zijn voor uw kring of vereniging, vinden wij het dan ook nodig u hierover zo goed mogelijk te informeren. De studiedagen vinden plaats op zaterdag **22 november 2003 te Gent** en zaterdag **13 december 2003 te Leuven**, telkens in de voormiddag, gevolgd door een broodjeslunch. U wordt over deze studiedagen nog verder geïnformeerd, maar kan deze data alvast noteren.